

Marian Pastuszko

Post eucharystyczny obecnie obowiązujący

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 20/1-2, 195-200

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MARIAN PASTUSZKO

POST EUCHARYSTYCZNY OBECNIE OBOWIĄZUJĄCY

Treść. Wstęp. I. Norma ogólna. II. Norma dla niektórych grup osób.
Zakończenie.

Wstęp

Post eucharystyczny należy do tych tematów, które, przynajmniej od lat pięćdziesiątych naszego stulecia, często są przedmiotem zainteresowania kanonistów i teologów. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie normy odnośnie do postu eucharystycznego dotyczącej niektórych grup osób, jak również omówienie normy obowiązującej wszystkich innych. Potrzebę opublikowania takiego artykułu widzę w tym, że norma ogólna odnośnie do postu eucharystycznego wprawdzie jest jasna, ale ciągle u nas mało znana, zaś norma dla niektórych grup osób wymaga pewnych wyjaśnień.

I. Norma ogólna

Dnia 21 listopada 1964 r., w czasie Ogólnej Sesji Soboru Watykańskiego II, której przewodniczył sam Papież Paweł VI, Generalny Sekretarz Soboru arcybiskup Pericles Felici oświadczył, wobec Ojców Soborowych i wszystkich zgromadzonych w Bazylice św. Piotra, że Ojciec Święty, mając na uwadze trudności co do zachowania postu eucharystycznego w licznych regionach świata, uwzględnił prośby biskupów i zgodził się, aby post eucharystyczny co do pokarmów stałych został ograniczony do jednej godziny przed Komunią Świętą, tak dla kapłanów jak katolików świeckich. Również napój alkoholowy zezwolono używać na godzinę przed Komunią Świętą, byle tylko w sposób umiarkowany¹.

W tym oświadczeniu Generalnego Sekretarza Soboru została wyrażona wola Papieża Pawła VI, który stanowił nowe prawo powszechne

---

¹ Paulus VI, *Rescriptum*: „Attentis multarum regionum difficultatibus quoad ieiunium eucharisticum, Summus Pontifex, petitionibus Episcoporum benigne annuens, concedit ut ieiunium quoad cibos solidos reducatur ad unam horam ante Sanctam Communionem, et quidem tum pro sacerdotibus tum pro fidelibus. In hac autem concessione includitur quoque potuum alcoholicorum usus, servata tamen debita moderatione”: AAS 57 (1965) 186.

odnośnie do postu eucharystycznego. Prawo to obejmowało swoim zasięgiem wszystkich, tak księży jak świeckich, z wyjątkiem jednak tych, którym już Papież Pius XII w konstytucji *Christus Dominus* z 6 stycznia 1953 r. przyznał specjalne uprawnienia w tej materii². Zobowiązywało do powstrzymania się od spożycia pokarmu stałego i picia napoju alkoholowego, na godzinę przed Komunią Świętą. Nie wspomniano w tym prawie o piciu napoju niealkoholowego na godzinę przed Komunią Świętą, ponieważ na to zezwolił już Papież Pius XII w Motu proprio *Sacram communionem* z 19 marca 1957 r.³ Jeśli zaś chodzi o picie alkoholu na godzinę przed Komunią Świętą, wyraźnie w nowym prawie zastrzeżono, że należy zachować w tym umiar.

Wydaje się, że Papież Paweł VI nie ma zamiaru dokonania zmiany w prawie ogłoszonym w czasie Soboru Watykańskiego II i dalszego skrócenia postu eucharystycznego. Za taką opinią przemawia to, że w Motu proprio *De episcoporum muneribus* z dnia 15 czerwca 1966 r., zachowując w mocy specjalne uprawnienia udzielone Legatom Biskupa Rzymskiego i Ordynariuszom, wyraźnie zarezerwował sobie dyspensę od czasokresu przewidzianego dla postu eucharystycznego⁴.

Nie do innego wniosku dochodzimy, po przeczytaniu w czasopiśmie *Communications* 4 (1972) 54 projektu § 5, kanonu drugiego, w artykule o podmiocie Eucharystii. W tym projekcie nowego prawa stwierdza się, że kto ma sprawować Mszę Świętą lub przyjąć Komunię Świętą, ten winien powstrzymać się od użycia jakiegokolwiek pokarmu czy napoju na godzinę przed Komunią Świętą.

Warto tu dodać, że według tego projektu prawa woda naturalna, tak jak obecnie, ma nie łamać postu eucharystycznego. A kapłani, którzy binują lub trynuują sprawowanie Mszy Świętej oraz świeccy katolicy chorzy, nie będą zobowiązani prawem o godzinnym poście eucharystycznym⁵. — Ten projekt kanonu bez potrzeby rozróżnia między zamierzającym sprawować Mszę Świętą i zamierzającym przyjąć Komunię Świętą, skoro każdy, kto celebrowe Mszę Świętą, zawsze przyjmuje Komunię Świętą. W takim przypadku można by w prawie odróż-

² Pius XII, *Constitutio Apostolica de disciplina servanda quoad ieiunium eucharisticum*, II. „Infirmi, etiamsi non decumbant, aliquid sumere possunt, de prudenti confessarii consilio, per modum potus, vel verae medicinae, exceptis alcoholicis. Eadem facultas sacerdotibus infirmis conceditur Missam celebraturis”: AAS 45 (1953) 22.

³ Pius XII, *Motu proprio*, 2. „Tempus ieiunii eucharistici servandi a sacerdotibus ante Missam et a christifidelibus ante sacram Communionem, horis sive antemeridianis sive postmeridianis, limitatur ad tres horas quoad cibum solidum et potum alcoholicum, ad unam autem horam quoad potum non alcoholicum: aquae sumptione ieiunium non frangitur”: AAS 49 (1957) 178.

⁴ Paulus VI, *Motu proprio*, IX. „Salvis facultatibus Legatis Romani Pontificis et Ordinariis specialiter tributis, Nobis expresse reservamus dispensationes quae sequuntur: ... 20. A tempore statuto pro ieiunio eucharistico”: AAS 58 (1966) 470, 472.

⁵ *Communications* 4 (1972) 54.

niać sprawującego Mszę Świętą od przyjmującego Komunię Świętą, gdyby np. sprawujący Mszę Świętą miał pościć dłużej, niż katolik świecki przystępujący do Komunii Świętej. Tymczasem § 5 wymaga godzinnego postu tak od tego, kto sprawuje Mszę Świętą, jak od tego, kto nie sprawuje Mszy Świętej, ale przystępuje do Komunii Świętej. A nadto, po co mówić o szafarzu Eucharystii w kanonie, który ma traktować o podmiocie Eucharystii?

Ale wróćmy do głównej myśli, po to już tylko, żeby zakonkludować: tak według obecnie obowiązującego prawa, jak według projektu nowego kanonu opublikowanego w *Communicaciones*, wierni mają zachować godzinny post eucharystyczny co do pokarmów i co do napoju. Nie dotyczy to tylko tych wiernych, o których niżej.

II. Norma dla niektórych grup osób

Humanizm Kościoła wyraża się między innymi w tym, że dla tych, którzy żyją w trudniejszych warunkach, stanowi on łagodniejsze prawo. Przynajmniej w naszych czasach jest tak z prawem o poście eucharystycznym.

Kongregacja Sakramentów wydała dnia 29 stycznia 1973 r. Instrukcję o ułatwieniu komunikowania w niektórych okolicznościach⁶. Instrukcja ta utrzymuje w mocy zasadę Papieża Piusa XII z Motu proprio *Sacram communionem* z dnia 19 marca 1957 r., na mocy której chorzy, chociaż nie leżą, mogą przyjmować bez ograniczenia czasu przed Mszą Świętą lub przyjęciem Komunii Świętej, napój niealkoholowy oraz lekarstwa zarówno płynne jak stałe⁷. Jeśli zaś chodzi o pokarmy stałe i napoje alkoholowe, ogranicza czasokres postu do około 15 minut. Wymienia następujące kategorie osób, które mogą korzystać z postu 15 minutowego:

1. chorzy znajdujący się w szpitalu lub w domu, chociażby nie przebywali w łóżku;
2. wierni w starszym wieku, przebywający w domu lub w specjalnym lokalu dla takich osób;
3. księża chorzy, chociaż nie przebywają w łóżku, względnie starsi wiekiem, jeśli mają zamiar sprawować Mszę Świętą lub przyjąć Komunię Świętą;
4. osoby oddane służbie chorych lub podeszłych wiekiem oraz bliscy chorych i podeszłych wiekiem, ilekroć pragną razem z nimi przys-

⁶ *Instructio de Communionem Sacramentali quibusdam in adiunctis facilitate reddenda*, AAS 65 (1973) 264—271.

⁷ Pius XII, *Motu proprio*, 4: „Infirmi, quamvis non decumbant, potum non alcoholicum et veras ac proprias medicinas, sive liquidas sive solidas, ante Missae celebrationem vel Eucharistiae receptionem sine temporis limite sumere possunt”: AAS 49 (1957) 178.

ąpić do Komunii Świętej, a nie mogą bez niedogodności zachować jednogodzinnego postu⁸.

Ci wszyscy mogą przyjmować pokarm stały lub napój, także alkohol, na około 15 minut przed Komunią Świętą.

Trudno jest zrozumieć, dlaczego prawodawca zgadza się na picie alkoholu w tak krótkim czasie przed Komunią Świętą. I to tym bardziej, że w tej samej okoliczności o ułatwieniu komunikowania w niektórych okolicznościach, przypomniano o zasadzie postawionej przez Papieża Piusa XII, że chorzy nawet bezpośrednio przed Komunią Świętą mogą przyjmować lekarstwa stałe i w płynie oraz jakikolwiek napój, ale z wykluczeniem napoju alkoholowego. Czas około 15 minut w tej sprawie nie odgrywa chyba znacznej roli. Być może, prawodawcy chodziło o to, żeby chorzy i starsi wiekiem nie przeżywali niepokoju z tego powodu, że trudno im stwierdzić, czy napój jest już alkoholem, czy też jeszcze nie. W każdym razie, użycie alkoholu w tak krótkim czasie rzed Komunią Świętą musiało by być umiarkowane.

Można też chyba dyskutować, czy jest dostateczna racja do rozróżniania w prawie chorych przebywających w szpitalu i chorych przebywających w domu, skoro tak jednym jak drugim zezwala się na Komunię Świętą po piętnastominutowym poście. Nadto, rozróżnienie chorych przebywających w szpitalu i chorych przebywających w domu, może stać się przyczyną wątpliwości dotyczących chorych, którzy nie przebywają ani w szpitalu ani w domu, ale np. w podróży czy hotelu, względnie w hali dworca kolejowego. Czy nie można by sformułować prawa prościej, zezwalając na korzystanie ze skróconego około 15 minut postu chorym, bez bliższych określeń? W takim przypadku wiadomo by było, że chodzi o wszystkich chorych.

Podobnie można pytać, czy jest odpowiednia podstawa do odróżniania starszych wiekiem⁹ przebywających w domu, od osób starszych przebywających w domach opieki społecznej? Może wystarczyłoby wskazać starszych wiekiem rzadko lub z trudem, względnie wcale nie opusz-

---

⁸ *Instructio de Communionem Sacramentali quibusdam in adiunctis faciliore reddenda*, 3... „Tempus ieiunii eucharistici seu abstinentiae a cibo vel otu alcoholico redigitur ad quartam circiter horae partem pro: 1. infirmis in valetudinariis vel domibus, etiamsi non decumbant; 2. fidelibus aetate provecioribus, sive ob senectutem domi detineantur, sive gerontocomium incolant; 3. sacerdotibus infirmis, etsi non decumbunt, vel aetate provecis, sive sint Missam celebraturi sive s. Communionem recepturi; 4. personis curae infirmorum vel senum addictis eorumque propinquis una cum illis s. Synaxim recipere cupientibus, quoties sine incommodo ieiunium unius horae observare non possint.

⁹ Trzeci rozdział Instrukcji o ułatwieniu komunikowania w niektórych okolicznościach zatytułowany jest: *De ieiunii eucharistici mitigatione pro infirmis et senibus* (AAS 68 (1973) 269). Jakkolwiek w rozdziale tym używa się różnych określeń dla wskazywania na ludzi podeszłych wiekiem, nie ma wątpliwości, że chodzi o starych.

czających swego mieszkania. I co z osobami starszymi, które nie przebywają ani w domach ani w przytułkach, ale są włóczęgami? Czy dlatego nie będą mogły korzystać z dobrodziejstwa prawa? Z tego punktu widzenia może byłoby bardziej odpowiednie zezwolenie wszystkim osiagającym pewien wiek, na korzystanie z 15 minutowego postu przed Komunią Świętą, nie bacząc na to, gdzie mieszkają.

Instrukcja traktuje o kapłanach chorych i nie bierze pod uwagę tego, czy przebywają oni w szpitalu czy też w domu, oraz o kapłanach starszych, chociaż nie interesuje się, czy są w domach czy w przytułkach. Więc to sama choroba i podeszły wiek księdza, to odpowiednia racja skrócenia mu postu eucharystycznego. Wypadałoby podobnie traktować starszych katolików świeckich.

Ale nie ma wątpliwości, że księża, którzy nie są ani chorzy, ani w podeszłym wieku, nie mają prawa do korzystania z około 15 minutowego postu przed Komunią Świętą.

Należy też zauważyć, że Instrukcja Kongregacji Sakramentów z 29 stycznia 1973 r., inaczej niż projekt kanonu w *Communicaciones*, nie wymienia wśród uprawnionych do około piętnastominutowego postu księży, którzy binują lub trynują sprawowanie Mszy Świętej.

Zupełnie słusznie Kongregacja Sakramentów zezwala tym, którzy usługują chorym lub starszym wiekiem, oraz członkom rodziny chorych lub starszych wiekiem, aby mogli ograniczyć post do około 15 minut przed przyjęciem Komunii Świętej tylko w takim przypadku, gdy trudno im będzie zachować jednogodzinny post. Byłoby niezrozumiałe, gdyby zdrowi korzystali, bez specjalnej racji, z tych samych uprawnień, jakie są przyznawane chorym i starszym.

Zauważmy tu jeszcze, że Kongregacja Sakramentów w Instrukcji z 29 stycznia 1973 r., jeśli idzie o pokarmy i napoje przyjmowane na sposób pożywienia, zaleca zachować tradycję, według której Eucharystię przyjmuje się przed jakimkolwiek pokarmem, ażeby w ten sposób podkreślać wzniosłość pokarmu sakramentalnego.

Zakończenie

W tym miejscu jak najbardziej wypada nam podać kanon ze schematu nowego prawa o Sakramentach, który traktuje o poście eucharystycznym.

Can. 78 (CIC 858). § 1. Sanctissimam Eucharistiam recepturus per spatium unius horae ante sacram communionem abstineat a quocumque cibo et potu, excepta tantummodo aqua naturali.

§ 2 Sacerdos, qui eadem die bis aut ter Sanctissimam Eucharistiam celebrat, aliquid sumere potest ante alteram vel tertiam celebrationem, etiam si non intercedat spatium unius horae.

§ 3. Qui infirmitate quadam laborat Sanctissimam Eucharistiam recipere potest, etiam si intra horam antecedentem aliquid sumpserit.

De ieiunio eucharistico in iure vigenti

ARGUMENTUM

Auctor ius vigens de ieiunio eucharistico explicat, scilicet normam a Paulo VI in Concilio Oecumenico Vaticano II promulgatam, vi cuius ieiunium eucharisticum quoad cibos solidos et potum, etiam alcoholicum, reducit ad unam horam ante Sanctam Communionem, et normam in Instructione de Communione Sacramentali quibusdam in adiunctis faciliore reddenda, die 29 ianuarii 1973 anni, a Congregatione de disciplina Sacramentorum edita, contentam. In hac instructione tempus ieiunii eucharistici a cibo vel potu alcoholico ad quartam circiter horae partem redigitur, pro infirmis, fidelibus aetate provectoribus, sacerdotibus infirmis et personis curae infirmorum vel senum addictis eorumque propinquis.